

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2010

**AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHCÁLA**

**EACNAMAÍOCHT BHAILE –
EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA**

GNÁTHLEIBHÉAL

Agus an scéim mharcála á forbairt ba chóir seo a leanas a thabhairt ar aird:

- *I gcuid mhaith cásanna ní thugtar ach eochairfhrásaí ina bhfuil eolas agus idéanna a chaithfidh a bheith i bhfreagra an iarrthóra le go dtuillfidh sé na marcanna sannta*
- *Níl an cur síos, na modhanna agus na sainmhínte uileghabhálach agus tá freagraí bailí malartacha inghlactha*
- *Cinntítear an mionsonrú a theastaíonn i bhfreagra ar bith tríd an gcomhthéacs agus tríd an mbealach ina gcuirtear an cheist, agus trí líon na marcanna a shanntar don fhreagra ar an bpáipéar scrúdaithe. Is féidir, mar sin, go n-athróidh riachtanais agus leithdháileadh marcanna ó bhliain go bliain.*
- *Ní mór focail, leaganacha cainte nó frásaí a úsáid i gceart sa chomhthéacs agus ní mór nach mbréagnaítear iad, agus i gcás go bhfuil fianaise ann d'úsáid mhícheart nó bréagnú, d'fhéadfadh nach mbronnfaí na marcanna.*

Roinn A

Freagair deich gceist ar bith as an roinn seo.
Tá 6 marc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Liostaigh **ceithre** eilimint atá le fáil i bpróitéiní. (6 @ 1 marc) (6)
- (i) carbóin _____
- (ii) hidrign _____
- (iii) ocsaigin _____
- (iv) nítrigin, sulfar, iarann, fosfar _____

Luaigh foinse **amháin** de **gach ceann** de na próitéiní seo a leanas.

Ainimhí *e.g. feoil, iasc, uibheacha, bainne, cáis, iógart etc.* _____

Planda (Glasra) *e.g. pónairí soighe, cnóite, glasraí piseánacha, gránaigh, arán etc.* _____

2. Comhlánaigh an ráiteas seo a leanas maidir le feidhmeanna bitheolaíoch na gcarbaihiodráití. Bain úsáid as na focail atá liostaithe thíos. (3 @ 2 marc) (6)

ae fuinneamh ceallalós

Scaoileann glúcós teas agus **fuinneamh**.

Déantar farasbarr glúcóis a stóráil mar fhuinneamh sna matáin agus san **ae**.

Spreagann **Ceallalós** gluaiseacht bia tríd an inne.

3. Mínigh **dhá** cheann de na hairíonna seo a leanas a bhaineann le lipídí (sailte): (2 @ 3 marc) (6)

Leáphointe: *e.g. leánn sailte soladachta nuair a théitear go 30° C -40° C iad etc.*

Toitphointe: *e.g. nuair a ró-théitear lipídí tosaíonn siad ag dianscaoileadh, an tríglicríd á tiontú ina comhábhar gliocról agus aigéidí sailleacha, foirmíonn smúiteán gorm, islíonn eisióntais toitphointe lipide agus sailte a úsáideadh roinnt uaireanta etc.*

Bladhmpointe: *e.g. nuair a ró-théitear lipídí astaítear gal ar féidir léi dul ina bladh uaithe féin, is é 310° C bladhmpointe sailte soladacha agus 325° C bladhmpointe olaí etc.*

4. Maidir le vitimíní, cuir in iúl le tic (✓) cé acu fíor nó bréagach atá gach ceann de na ráitis seo a leanas.

(3 @ 2 marc)

(6)

Vitimíní	Fíor	Bréagach
Is iarmhairt ar easnamh Vitimín A í daille oíche	✓	
Tá Vitimín C riachtanach le haghaidh ionsú iarainn	✓	
Is vitimín é Vitimín B atá intuaslagtha i saill		✓

5. Tabhair breac-chuntas ar **thrí** threoirline reatha chothaithe (treoirline iteacháin sláintiúla) a mbaineann tábhacht ar leith leo do dhuine murtallach.

(3 @ 2 marc)

(6)

- (i) ith béiltí cothromaithe a bhfuil luacha fuinnimh ísil acu
- (ii) méadaigh iontógáil bianna ardsnáithíní
- (iii) seachain bianna sailleacha go háirithe sailte sáithithe, úsáid roghanna/táirgí ar bheagmhéathras, déan iontógáil salainn, iontógáil siúcra a laghdú etc.

6. Ainmnigh **dhá** roinn nó áisíneacht rialtais a bhfuil ról acu i dtionscal an bhia agus na dí.

(2 @ 1 mac)

(6)

- (i) e.g. An Bord Bia, Teagasc, Forbairt, An Roinn Talmhaíochta & Bia, BIM, FSAI
- (ii) An Roinn Sláinte, an Roinn Cumarsáide, Mara & Acmhainní Nádirtha, HSE, IDA, etc.

Liostaigh **dhá** dheis ghairme i dtionscal an bhia.

(2 @ 2 marc)

- (i) e.g. príomhchócaire, freastalaí, fáilteoir, déantúsaíocht bia, diaitéic, múinteoir eacnamaíochta baile
- (ii) búistéir, milseogaire, báicéir, innealtóir, eolaí talmhaíochta/céimithe eolaíochta, díolachán, cigire sláinte, etc.

7. Ainmnigh **trí** chineál plúir a úsáidtear sa bhácáil bhaile agus luaigh úsáid dhifriúil **amháin** a bhaintear as gach ceann díobh sa chócaireacht.

(6 @ 1 marc)

(6)

Cineál plúir	Úsáid sa chócaireacht
1. caiscín/min chruithneachta/donn	1. arán donn/ scónaí
2. bán /pléineáilte / bán	2. taosrán, arán, scónaí, anlann, etc.
3. plúr éiritheach, plúr láidir, plúr saor ó ghlútan, plúr ardchóimheasa, speilt, tuartha/neamhthuartha, gránphlúr etc.	3. cácaí, bácáil ghiosta, táirgí céiliacha, brioscaí, etc.

8. Tá aicmí (cineálacha) de bhreiseáin bhia liostaithe sa tábla. Meaitseáil gach aicme leis an sampla ceart agus úsáid á baint agat as na samplaí atá liostaithe.

(3 @ 2 marc)

(6)

Samplaí: luibheanna agus spíosraí, vitimín E, tuirmiric

Breiseán Bia	Sampla
Dathuithe	<i>tuirmiric</i>
Blaistithe	<i>luibheanna agus spíosraí</i>
Frithocsaídeoírí	<i>Vitimín E</i>

9. Luaigh an aidhm atá le lipéadú ar ghlantóirí tí.

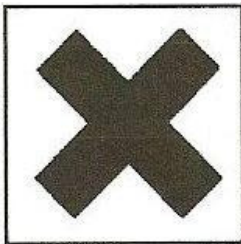
(1 @ 3 marc)

(6)

e.g. is féidir siombóilí sábháilteachta agus guaise a aithint agus cloí leo, coisceann timpistí, cuireann tomhaltóir ar an eolas faoi ábhair an táirge agus cén chaoi le táirgi a úsáid etc.

Sainaithe agus mínigh an tsiombail ghuaise seo.

(1 @ 3 marc)

Díobhálach/Greannaitheoir

D'fhéadfaidh substaintí bheith ina n-ábhair ghreannaithe nó deargadh craicinn, an tsubstaint cosúil le substaintí nimhiúla ach gan a bheith chomh dainséarach

10. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste a bhaineann le buiséad tí a phleanáil.

(2 @ 2 marc)

(6)

(i) *e.g. cuidíonn sé le scileanna dea-bhainistíochta a fhorbairt*

(ii) *is féidir monatóireacht chúramach a dhéanamh ar chaiteachas agus úsáid áiseanna creidmheasa, bíonn sé soiléir cad iad na réimsí róchaiteachais/tob-cheannach, is féidir barainneacht a dhéanamh sa chaoi gur féidir fiacha tromchúiseacha a sheachaint, sláine airgeadais, cothaíonn sé coigealtas, tugann dea-shampla do bhaill teaghlaigh etc.*

Cén chosaint a thugann árachas saoil do dhuine nó do theaghlach?

(1 @ 2 marc)

e.g. cuireann sé urrús ar fáil e.g. sa chás go bhfaigheadh duine bás roimh am, soláthraíonn sé clúdach ar chruatan airgeadais a tharlaíonn de bharr an bháis, nuair a fhaigheann duine bás faigheann an tairbhí cnapshuim etc.

11. Luaigh **trí** bhealach inar chuir forbairtí teicneolaíocha le breis éifeachtachta i mbainistíocht an tí.

(3 @ 2 marc)

(6)

- (i) e.g. ualach oibre níos éadroime/laghdaíthe ag fearais mar mhiasniteoirí & meaisíní niocháin
- (ii) sábhálann fearais áirithe leictreachas e.g. micreathonn agus mar sin sábhálann airgead
- (iii) bíonn gairis sábháilteachta ionsuite ag fearais e.g. teirmeastait a chosnaíonn an tomhaltóir, sábhálann am e.g. próiseálaithe bia, déantar tascanna le níos mó éifeachta, laghdaíonn teicneolaíocht na slándála riosca na buirgléireachta, tugann teicneolaíocht chumarsáide teacht níos éasca agus níos tapa ar eolas, feabhsú ar éifeachtacht fuinnimh, e.g. painéil ghréine etc.

12. Mínigh **dhá** cheann de na bealaí íocaíochta seo a leanas a úsáidtear le haghaidh earraí agus seirbhísí.

(2 @ 3 marc)

(6)

Cárta creidmheasa: e.g. visa, master card, ceadaíonn do shealbhóirí cárta earraí nó seirbhísí a cheannach gan íoc astu go dtí go mbíonn tréimhse 'chreidmheasa saoir' thart, caithfear íos-íocaíocht a dhéanamh gach mí, gearrtar ús mura n-íoctar an bille ina iomlán, ní bhíonn ús i gceist má ghlantar an t-iarmhéid gach mí etc.

Cárta Léasair: e.g. déantar an t-airgead a fhéichiúnadh láithreach as do chuntas, is féidir a úsáid le airgead a fháil ar ais i siopaí agus tú ag íoc as earraí, féadtar airgead a thógáil as meaisín ATM, níos saoire ná seiceanna a úsáid etc.

Dochar Díreach / Buanordú: e.g. is féidir méid sonraithe airgid a aistarraingt ón gcuntas ag idirthréimhsí rialta chun billí a íoc e.g. morgáistí, BSL etc, muirear le íoc chun an socrú a dhéanamh agus gach uair a ndéantar an t-airgead a aistarraingt, etc.

Roinn B

Freagair Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile as an roinn seo.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

1. ‘Dem bones, dem bones need calcium....’

Bíonn nócha faoin gcéad de chnámharlach an duine foirmithe faoi aois 17 mbliana.

Leanann na cnámha ag fás agus duine sna 20dí ach ó lár na 30dí ar aghaidh tosaíonn an cnámharlach ag dul i laige go mall.

(An Chomhairle Náisiúnta Déiríochta)

Léiríonn an tábla thíos eolas cothaitheach in aghaidh gach 100g de bhainne iomlán agus de bhainne leathbhearrtha.

	Bainne Iomlán	Bainne Leathbhearrtha
Fuinneamh kcal	66	46
Próitéin (g)	3.3	3.5
Carbaihidráití (g)	4.6	4.7
Saill (g)	3.9	1.7
Aigéid shailleacha sháithithe (g)	2.5	1.1
Cailciam	118	120
Iarann (mg)	0.03	0.02
Vitimín A (Reiteanól)	30	19
Foláit	8	9
Vitimín C	2	2

(a) Sainaithin na **trí** phríomhdhifríocht idir bainne iomlán agus bainne leathbhearrtha.

3 @ 3 marc an ceann

(9)

e.g. tá bainne iomlán níos airde ó thaobh fuinnimh, saille, aigéid shailleacha sháithithe, Vitimín A agus iarainn, tá bainne leathbhearrtha níos airde ó thaobh próitéine, CHO, cailciam, etc.

(b) Tabhair cuntas ar an luach bia-eolaíoch a bhaineann le bainne leathbhearrtha.

3 @ 5 marc

(15)

e.g. éasca a dhíleá mar sin oiriúnach d’easláin agus do dhaoine scothaosta, bia ilúsáide, áisiúil do dhaoine ar réim bia íseal i gcolaistéarol agus i gcileacalra, ard i gcailciam do chnámha láidre agus fiacla, próitéin le haghaidh fáis, cho don fhuinneamh, níl sé oiriúnach do pháistí mar go bhfuil sé íseal i gcothaithegh áirithe/easpa cothaithegh áirithe, cuir in éineacht le bianna atá saibhir ó thaobh stáirse, snáithíní, iarainn etc. chun réim bia cothrom a chruthú.

(c) Tabhair cuntas ar thorthaí an staidéir atá déanta agat ar chailciam.

Déan tagairt do **gach ceann** díobh seo a leanas:

- foinsí sa réim bia
- feidhmeanna sa chorp
- iarmhairtí na heaspa
- tosca a théann i bhfeidhm ar an ionsú.

• foinsí sa réim bia

3 foinse @ 4 marc an ceann

(12)

e.g. uisce crua, táirgí déiríochta – bainne, cáis, íogart, iasc stánaithe, glasraí glasa duilleogacha, arán & plúr treisithe, uibheacha, etc.

• feidhmeanna sa chorp

2 feidhm @ 4 marc an ceann

(8)

e.g. cnámha láidre, fiacla sláintiúla, téachtadh fola, crapadh matán, gnáthfheidhm néaróige, tréscailteacht scannán, etc.

• iarmhairtí na heaspa

2 iarmhairt @ 4 marc an ceann

(8)

e.g. raicíteas, oistéamalaice, oistéapóros, cairéis fiacla, greannaitheach agus freanga matáin, drochthéachtadh fola, suaitheadh i bhfeidhmiú cealla néarógacha, mírialtacht i gcrapadh matán, etc.

• tosca a théann i bhfeidhm ar an ionsú

2 tosca @ 4 marc an ceann

(8)

e.g. méadaítear é le: timpeallacht aigéadach, Vitimín C, paratórmón, vitimín D, go leor próitéine sa réim bia, luchtós, fosfar etc.

laghdaítear é le: *farasbarr saille, farasbarr próitéine, cóimheas mícheart cailciam/ fosfair, aigéid shailleacha sháithithe, snáithín cothaitheach, fíofáití, ocsalaití etc.*

(d) Déan plé ar conas ar fhreagair tionscal an bhia d'éilimh na dtomhaltóirí trí tháirgí nua bia agus táirgí breisluacha bia a fhorbairt.

4 pointe @ 5 marc an ceann

(20)

e.g. bianna réidh le cócaráil/atéamh, béilí reoite – tapa, éasca a úsáid, níos saoire ná na comhábhair difriúla go léir a cheannach, áisiúil in éigeandálaí agus do dhaoine a bhfuil deifir orthu, bianna ar an toirt e.g. rollaí bricfeasta, píotsaí, etc.

bith-íogart, benecol, flora pro-active – íslíonn colaistéaról, táirgí le omega 3 breise, sochair mhéadaithe sláinte, feabhsaíonn an mheitibileacht, cuidíonn le stil bheatha shláintiúil a choinneáil, laghdaíonn baol galair chardashoithíocha, deochanna fuinnimh, barraí bricfeasta/próitéine, súnna agus caoineoga, etc.

2. ‘Tá ról lárnach ag an bhfeoil sa réim bia Éireannach agus cuidíonn go mór le hiontógáil na bpríomhchothaitheach.’ (An Bord Bia)

(a) Déan cur síos ar luach cothaitheach na feola sa réim bia.

4 pointe @ 5 marc an ceann (20)

e.g. próitéin HBV, braitheann méideanna saille sáithithe ar an ainmhi agus ar an ngearradh feola agus an modh cocarála, e.g. íseal i sicin, gan aon charbaihidráit – riar le bianna stáirsiúla, grúpa vitamín B, A & D san ae, iarann i bhfeoil dhearg, méideanna beaga sulfair, since, potaisiam, uisce, úscaigh, etc.

(b) Agus úsáid á baint agat a feoil mar an príomh-chomhábhar, dear biachlár **dhá** chúrsa a bheadh oiriúnach do phríomhbhéile an lae do theaghlach atá ar ioncam íseal. Tabhair cúiseanna le do rogha bianna. (14)

Biachlár: 2 cúrsa @ 4 marc an ceann

<i>Biachlár Samplach</i>
<i>Anraith Glasraí</i>
.....
<i>Spaghetti Bolognese</i>

2 cúis @ 3 marc an ceann

Glac le cúiseanna cothaitheacha/áise/costais/ rogha pearsanta/scile – e.g. is féidir aon ghlasraí atá ar fáil a úsáid, tá feoil ard i bpróitéin – go maith do pháistí atá ag fás, ard i iarann - go maith do mhná torracha, do chailíní sna déaga, riar le bianna stáirsiúla e.g. pasta, fataí, béile cothromaithe, costas réasúnta, éasca le cócaráil, tapa le hullmhú, etc.

(c) Bíonn éileamh mór ag tomhaltóirí ar fheoil phróiseáilte. Ainmnigh **dhá** chineál feola próiseáilte agus luaigh buntáiste **amháin** a bhaineann le gach ceann díobh. (16)

Ainm: 2 @ 4 marc an ceann

e.g. táirgí feola reoite – burgair, cnaipíní, ispíní, putóga, slisíní bagúin, feolta fuara cócaráilte, leasaithe/saillte - liamhás, bagún deataithe, feoil stánaithe - stobhach, mairteoil shaillte, díhiodráite -TVP etc.

2 buntáiste @ 4 marc an ceann

e.g. tiosach, gan ach beagán cailteanas cothaitheach, gan aon chur amú, éasca le húsáid, sábhálann am, obair & breosla, éagsúlacht leathan, seilfré níos faide, etc.

3. Tá an t-úrchaomhnú baile den uile chineál bunaithe ar an bprionsabal go gcoisctear ar einsímí agus ar mhicrea-orgánaigh camhrú a thosú sa bhia.

(a) Luaigh **ceithre** cinn de na príomhchúiseanna le milleadh bia.

4 cúis @ 4 marc an ceann (16)

e.g. gníomhú einsíme, éilliú miocróbach – giostaí, múscaín agus baictéir, ocsaídiú, cailleadh uisce, bianna gan a bheith stóráilte ag an teocht cheart, droch-chleachtais – bia stóráilte agus láimhsithe go mícheart, etc.

(b) Tabhair cuntas ar mhodh úrchaomhnaithe bia **amháin** a úsáidtear sa bhaile. (24)

Déan tagairt:

- don mhodh úrchaomhnaithe (ainm) = **4 marc**
- do bhianna oiriúnacha = **4 marc** (2 bia)
- don tslí a gcuirtear an modh úrchaomhnaithe sin i bhfeidhm = **3 pointe @ 4 marc an ceann**
- don phacáistiú. = **4 marc**

• modh úrchaomhnaithe – *reo, subh, seatnaí agus anlanna goinbhlasta, triomú, picilt*

• bianna oiriúnacha

e.g. torthaí: úlla, oráistí, sútha talún, plumaí, aibreoga etc.

glasraí: cairéidí, píseanna, pónairí, trátaí, oiniúin, cóilis, brocaílí etc.

- an slí a chuirtear an modh úrchaomhnaithe seo i bhfeidhm

e.g. reo: cas an cnaipe reo tapa ar siúl ar feadh 3-4 uair a chloig, roghnaigh bia ardchaighdeáin amháin, reo i gcainníochtaí inúsáidte, bánaigh glasraí le einsímí a dhíghníomhú, coisceann clúdú bia athiontráil mhicrorgánaigh agus cuidíonn chun an dath, blas agus uigeacht a choinneáil etc., déan gach bia a fhuarú roimh reo, déan reo-oscailte ar bhianna a ghreamóidh le chéile, e.g. sútha talún, séalaigh bia go maith i bpacáistiú, an oiread den aer agus is féidir á bhaint amach, fág spás go leathnóidh luchtanna, déan gach bia a lipéadú agus ainm, cainníocht agus dáta an reo orthu, cuir bia sa reoiteoir agus é i dteagmháil le taobhanna nó le bun na ranna, fág ar feadh thart ar 24 uair a chloig, aistrigh ansin go dtí an roinn stórala etc.

déanamh suibhe: *meáigh agus tomhas comhábhair go beacht, úsáid prócaí steirilithe, nite agus slána, ullmhaigh na torthaí de réir cineáil, úsáid panna le bonn trom/copair leis na torthaí a bhruith, fág ag suanbhruith iad leis an bpeictín a scaoileadh, cuir siúcra leo, beirigh go sroicheann an pointe téachta, tástáil, scimeáil, cuir sna prócaí, clúdaigh, lipéadaigh agus stóráil.*

- pacáistiú

e.g. úsáid pacáistiú maothasdhionach, galdhíonach agus láidir, coimeádáin phlaisteacha/scragall alúmanaim, snaidhmeáin, lipéadú, prócaí gloine, dioscaí céireacha, clúdaí ceallafáin etc.

(c) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** úsáid a bhaintear as micrea-orgánaigh i dtáirgeadh bia.

2 pointe @ 5 marc an ceann (10)

e.g. Múscaín – mícaphróitéin

Giosta –finéagar, deochanna alcólacha, arán giosta

Múnla – déantús cáise

Baictéir - saothrán tús gabhála sa iógart, etc.

4. Is lánúin iad Séamas agus Áine a bhfuil beirt leanaí réamhscoile acu. Tá siad araon ag obair lasmuigh den teach. Déanann na páistí freastal ar ghrúpa súgartha gach maidin. Chlis ar a meaisín níochnaí le déanaí.

- (a) Déan plé ar **cheithre** thoisc nach mór do Shéamas agus d'Áine a chur san áireamh agus iad ag beartú meaisín níochnaí nua a cheannach.

4 toisc @ 5 marc an ceann

(20)

e.g. rátaíl fuinnimh, branda iontaofa, éasca le hoibriú, dearadh an fhearais, seirbhís iardhíola, ráthaíocht, airgead tirim vs. creidmheas, méid an teaghlaigh, costas tosaigh agus coinneála, siombail cháilíochta, an spás atá ar fáil, dath, etc.

- (b) Mínigh conas a d'fhéadfadh Séamas agus Áine úsáid a bhaint as *Gnáthamh na nÉileamh Beag* má bhíonn locht ar an meaisín níochnaí a cheannaíonn siad agus mura féidir leo sásamh a fháil ón siopa.

3 pointe @ 4 marc an ceann

(12)

e.g. foirm iarratais ó Chláráitheoir na Cúirte Dúiche comhlánaithe, táille 9/15 euro neamh-in-aisíoctha, caithfidh gurb é an t-éilitheoir an duine a cheannaigh na hearraí lochtacha, cóip curtha go dtí an freagróir, féadfaidh an freagróir glacadh leis an éileamh nó a dhúshlán a thabhairt, déanfaidh an cláráitheoir an cás a shocrú, murar féidir a shocrú déanfar é a tharchur go dtí na cúirteanna, mura mbréagnaíonn an freagróir an t-éileamh laistigh de 15 lá déantar an t-éileamh a shocrú i bhfabhar an éilitheora, ní bhíonn dlíodóir ag teastáil, déileálann le héilimh faoi bhun 1,270/ 2000 euro, má dhéantar agóid faoin ngearán agus má theipeann ar an gcláráitheoir an agóid a réiteach socrófar an cás trí éisteacht chúirte, etc

- (c) Sainaithe **dhá** phríomhfhoinsé ioncaim agus **ceithre** phríomhréimse caiteachais atá ag an teaghlach seo.

(18)

2 foinsé @ 3 marc an ceann

e.g. tuarastail/pá Jim & Ann, liúntas leanaí, ús ar choigealtas, liúntas cíosa, F.I.S. etc.

4 réimse @ 3 marc an ceann

e.g. bia, morgáiste/cíos, táilli chúram leanaí agus scoile, éadaí, billí leighis, billí fónais - leictreachas, gás, teileafón, iompar, etc.

5. ‘Féadfaidh iarmhairtí an mhíbhuntáiste maireachtáil ar feadh an tsaol. Is fíor go mbíonn cumas iontach i bpáistí dul i ngleic le cúrsaí, ach féadfaidh drochthús cur isteach ar threo a saoil ina iomláine.’

(www.barnardos.ie)

- (a) Agus tagairt agat don ráiteas thuas, sainaithean agus mínigh na riachtanais **fhisiceacha** agus **shíceolaíocha** (mhothúchána) a bhíonn ag páistí óga. (15)

3 riachtanas @ 5 marc an ceann
(1 tagairt do fhisiceach, 1 tagairt do síceolaíocht agus 1 ceann eile)

fhisiceach: e.g. bia, éadaí, dídean, teas, slándáil, cosaint daoine leochaileacha etc.

síceolaíocht: e.g. soláthar timpeallachta atá grámhar chun féinmheas a fhorbairt agus chun cuidiú ar an mbealach sin leis an bpáiste caidreamh a fhoirmiú, teastaíonn grá, slándáil, cúram, moladh agus spreagadh ó pháistí chun foghlama, etc.

- (b) Tabhair cuntas ar **cheithre** cheart atá ag páistí laistigh den teaghlach. (20)

4 ceart @ 5 marc an ceann

e.g. an ceart chun na beatha, ainm agus náisiúnachta, chun cónaí le tuismitheoirí mura meastar nach é leas an pháiste é, chun bunriachtanais fhisiciúla a bheith aige, chun forbairt go fisiciúil, ó thaobh meabhrach, go sóisialta, go mórálta, go spioradálta, cosaint ó gach cineál mí-úsáide agus faillí, an ceart chun oideachais, fóillíochta, gníomhaíochtaí cultúrtha, caitheamh aimsire, etc.

- (c) Mínigh, agus samplaí á dtabhairt agat, conas a chuireann an stát tacaíocht ar fáil do pháistí atá faoi mhíbhuntáiste. (15)

3 sampla @ 5 marc an ceann

e.g. soláthar oideachais i.e. réamhscoileanna/bunscoileanna/iarbhunscoileanna, measúnú síceolaíochta, múinteoirí acmhainne agus cúntóirí ranga, eacnamaíoch - liúntas leanaí, Liúntas don Scoilbhliain Nua, Clár Críochnaithe Scoile, cárta liachta, cosaint – páistí á mbaint amach as an mbaile, go sealadach nó go buan, agus iad á gcur faoi chúram altramaí, seirbhísí tacaíochta e.g. Tionscadail um Thacaíocht Teaghlaigh, an tAcht um Chúram Leanaí 1991, a thug an Stát isteach, etc.

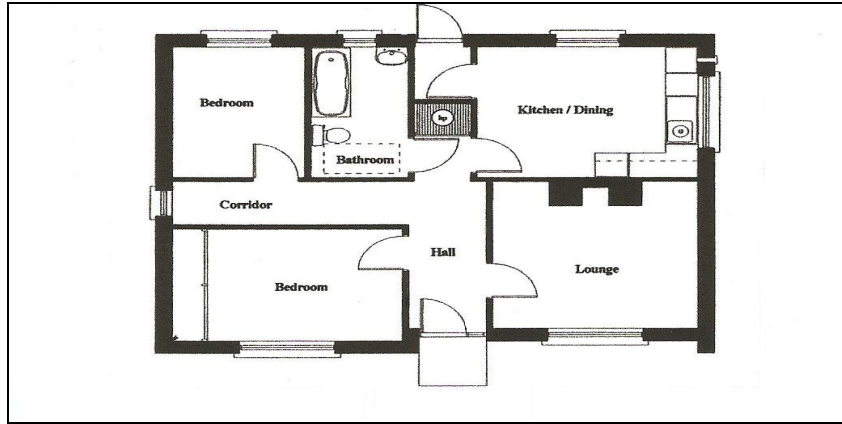
Roinn C

Freagair ceist amháin as an roinn seo.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 1(a) agus 1(b) nó 1(c) a fhreagairt.

1.(a) Taispeánann an léaráid thíos plan urláir de theach dhá sheomra codlata.

- (i) Déan measúnú ar oiriúnacht an phlean tí a thaispeántar thuas do theaghlach aontuismitheora agus beirt pháistí atá in aois 13 agus 4 bliana (20)

4 pointe @ 5 marc an ceann

e.g. soláthraíonn bunchóiríocht léordhóthanach don teaghlach, gan aon seomra codlata do chairde a d'fhanfadh thar óiche, caithfidh na páistí seomra codlata a roinnt – cá dhéanann an páiste 13 bliain a chuid staidéir, gan ach seomra folctha amháin le roinnt eatarthu, réimse na cistine/seomra bia an-bheag chun ithe ann, gan aon áit spraoi do na páistí, gan mórán spás stórála do bhréagáin, rothair, tá sé níos éasca teach níos lú a choinneáil agus a théamh, neamhchostasach le rith, é dlúth, etc.

- (ii) Déan cur síos ar **thrí** thoisic a mbeadh tionchar acu ar an suíomh a roghnódh duine nuair a bheadh teach le tógáil. (15)

3 toisc @ 5 marc an ceann

e.g. ceantar uirbeach nó tuaithe, costas an tsuímh, congaracht don teaghlach, do chairde, don obair, don séipéal agus do scoileanna, méid & treoshuíomh, foscadh nádúrtha agus solas, gan baol tuillte, forbairtí atá beartaithe sa cheantar, cead pleanála, rialacháin tógála sa cheantar, an chomharsanacht mórtimpeall, luach athdhiola, etc.

- (iii) Maidir le tógáil agus ceannach tí, mínigh ról **gach** duine seo a leanas:
(a) an t-ailtire, (b) an suirbhéir agus (c) an dlíodóir. (15)

3 pointe @ 5 marc an ceann

Ailtire: *e.g. dearadh, an tionscadal tógála a chomhordú agus a bhainistiú, comhairle a chur faoi dhearadh sínidh nó athchóiriú tí, comhairle faoin suíomh, comhairle faoi chonraitheoirí etc.*

Suirbhéir: *e.g. suirbhé cuimsitheach a dhéanamh ar an suíomh, fadhbanna a d'fhéadfadh a bheith i dtithe agus i suíomhanna a aithint agus comhairle réamhghníomhach a chur ar fáil faoin gcaoi len iad a réiteach, etc.*

Dlíodóir: *e.g. déileálann le gnéithe dlíthiúla a bhaineann le gníomhais teidil suímh/tí, ullmhaíonn conarthaí chun suíomh/teach a cheannach, seiceálann cearta slí, cuireann comhairle faoi rialacháin tógála agus cead pleanála etc.*

agus

1.(b) Tá méadú suntasach tagtha ar an bhfeasacht maidir le héifeachtacht fuinnimh le blianta beaga anuas.

- (i) Sainaithe **trí** réimse sa teach ina bhféadfadh neamhéifeachtachtaí fuinnimh tarlú agus i gcás **gach ceann** díobh mol modh **amháin** chun an éifeachtacht a fheabhsú. (18)

3 réimse @ 3 marc an ceann + 3 modh @ 3 marc an ceann

ballaí: e.g. ballaí soladacha –leatháin inslithe greamaithe agus clúdaithe le sraith plástarchláir, etc., ballaí cuasacha, instealladh coirníní polaistiréine nó gráiníní sna ballaí cuasacha, brat-insliú etc.

áiléar: e.g. brat-insliú déanta as gloine/snáithín mianrach, milíní polaistiréine nó veirmicilíte a doirtear idir na giarsaí, cúr a spraeáiltear idir rachtaí an dín agus a sholadaíonn etc.

fuinneogaí/doirse: e.g. fuinneoga déghloinithe, fuinneoga dea-luiteacha, feistigh eisiatóirí seoidire, úsáid cuirtíní troma le líneáil, cuir eisiatóirí seoidire ag boscaí litreacha, etc.

téamh: e.g. seirbhísigh an coire go rialta, socraigh teirmeastat ag an teocht cheart – gan a bheith ró-ard, úsáid teirmeastat agus uaineadóirí seomra aonair, téigh seomraí nach n-úsáidtear ag teocht níos ísle, ná húsáid teas ach nuair a bhíonn ga leis, etc.

soilsiú: e.g. úsáid bolgáin solais den vatacht cheart, úsáid bolgáin CFL, múch na soilsi nuair nach mbíonn siad in úsáid etc.

téamh uisce: falaigh píopaí agus an sorcóir uisce, glac cithfholchtaí agus ní folchtaí, bíodh uaineadóir agus teirmeastat ar an tumadh, seachain níochán agus an sconna ar siúl, úsáid crúsca leictreach do mhéideanna beaga, úsáid an clár barainne ar innill níocháin agus ar mhiasniteoirí, etc.

úsáid fearaistí e.g. ná fág réidh le tosaí iad etc.

- (ii) Luaigh na buntáistí / na míbhuntáistí a bhaineann le fuinneamh gréine. (12)

3 pointe @ 4 marc an ceann

e.g. **buntáistí:** sábhálann suas le 68% ar bhíllí téimh, cinntíonn compord – soláthar flúirseach uisce te chun spás agus uisce a théamh, tiontaíonn solas ón ngrian díreach ina leictreachas, níl aon astuithe dé-ocsaíd charbóin, deontais ar fáil, etc.

míbhuntáistí: costasach le painéil ghréine a shuiteáil, méid teoranta gréine in Éirinn, ní mór don teach a bheith ag breathnú ó dheas leis an gcuid is mó gréine agus solais a ionsú, etc.

nó

1.(c) Eiseamláirí de phatrúin a úsáidtear sa dearadh intí is ea priontaí bláthacha, seiceanna agus stríoca.

- (i) Mínigh, agus samplaí á dtabhairt agat, conas is féidir patrún a úsáid chun feabhas a chur ar an gcuma atá ar sheomra. (12)

2 pointe @ 6 marc an ceann

e.g. cuireann patrúin le héagsúlacht stíle, suime & codarsnacht, athraíonn comhréir seomra i.e. tagann patrúin dána chun cinn, tugann línte ingearacha airde, etc.

Samplaí – bogfheistias tí, cuirtíní, cairpéid, páipéar balla, etc.

- (ii) Mol **dhá** chineál ábhar urláir atá oiriúnach do sheomra suí. (18)

2 cineál @ 3 marc an ceann

e.g. adhmaid, cairpéad, vinil, marmoleum, tileanna ceirmeacha, corc, etc.

Luaigh **dhá** airí a bhaineann le gach ceann díobh.

4 airí @ 3 marc an ceann

e.g. **adhmaid** – marthanach, tarraingteach, d'fhéadfadh go gcuirfi marcanna air, etc.

vinil – ar fáil i ndathanna, i bpatrúin éagsúla, teolaí, bog, éasca le glanadh, etc.

cairpéad – éagsúlacht leathan dathanna, patrún, dearaidh, inslitheoir maith, ionsúnn torann etc.

marmoleum – éagsúlacht leathan dathanna, patrún, cúram éasca, ciúin etc.

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh (40 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 2(a) agus 2(b) nó 2(c) afhreagairt.

2.(a)

- (i) Déan trácht ar threochtaí reatha faisin (fireann agus bainneann) mar a thaispeántar sa ghrianghraf thuas iad. Déan tagairt dóibh seo:
- dath/patrún,
 - tionchair ar an bhfaisean
 - úsáid oiriúintí.

(18)

6 pointe @ 3 marc an ceann

- **dath/patrún:** *gúna – dubh / liath / bán; tugtar an patrún isteach ar an gcabhair trí fhorleagan de chineál lása, ar fáil freisin i bpainéil ar an sciorta. Culaith – dluthdhubh agus dath breise (liath agus bán) agus patrún á dtabhairt isteach sa léine agus sa charbhait*
- **tionchair ar an bhfaisean:** *treochtaí reatha – gúna le patrún agus cabhair dhíchnámhaithe; culaith fhoirmeálta táilliúrtha agus hata triolbaí agus léine/scarbh le patrún; na meáin, pop-réalta, mainicíní, aisteoirí, costas éadaí, cairde, piaraí, etc.*
- **úsáid oiriúintí:** *spéaclaí gréine, hata, crios, fáinní cluaise, slabhra le mórbhonn etc.*

- (ii) Ainmnigh agus déan cur síos ar mhodh **amháin** chun dearadh a chur i bhfeidhm ar seaicéad.

(7)

1 modh @ 3 marc

cur síos @ 4 marc [2 pointe @ 2 marc an ceann)

modh: *e.g. appliqué, bróidnéireacht, cuilteáil, coirníní, priontáil trí scaileán, priontáil trí rollóir, cabhraíocht etc.*

appliqué: *modh maisiúil chun fabraic amháin a chur ar cheann eile, d'fhéadfaí go gcuirfí an fhabraic ar an mbarr de lámh nó le hinneall.*

agus

- 2.(b) (i) Tabhair breac-chuntas ar an méid a chuireann tionscail tinteáin le tionscal éadaigh agus teicstíle na hÉireann. (9)

3 pointe @ 3 marc an ceann

e.g. is iad is cúis le thart ar 70% de gach gnó éadaí in Éirinn, tábhachtach don fhostaíocht i bpobail tuaithe, is minic go ligtear an obair ar fhochonartháí le daoine áitiúla le déanamh sa bhaile, é seo fíor go speisialta faoi lámhfhíodóireacht agus faoi chearda traidisiúnta chniotáil láimhe, e.g. cniotáil Árann, lása Charraig Machaire Rois, etc. á gcur chun cinn ag FÁS, I.C.A.T.A., tairgíonn tacaíocht agus comhairle etc.

- (ii) Luaigh **dhá** chúis ar tháinig laghdú ar dheiseanna gairme i dtionscal éadaigh na hÉireann. (6)

2 cúis @ 3 marc an ceann

e.g. costas ard amhábhbar, iompair, pá, iomaíocht ón gcoigrích, cor chun donais i ngeilleagar na hÉireann, etc.

nó

- 2.(c) Tá úsáid na snáithíní sintéiseacha agus na snáithíní athghinte i dtáirgeadh teicstílí nua-aimseartha ag dul i méid i rith an ama.

Scríobh próifil d'fhabraic a dhéantar as snáithín monaraithe faoi na ceannteidil seo a leanas:

- ainm
- táirgeadh snáithín
- airíonna
- an úsáid a bhaintear as fabraicí.

(15)

5 pointe @ 3 marc an ceann (1 tagairt do gach pointe + 1 pointe eile)

- táirgeadh snáithín

e.g. Níolóin – measctar dhá cheimiceach ar a dtugtar monaiméir i gcóimheas 1:1 agus téitear iad ag cruthú slabhra fada polaiméire, ritear an snáithín ar roth roithleánach uiscefhuaraithe, a fhuaraíonn an ribín, tarraingtear ansin é trí iomar uisce fuar áit a sholadaíonn sé, gearrtar ina sliseoga a gcaithfear a thriomú, ansin leáitear iad agus brúitear amach as poll beag iad, soladaíonn siad ina snáth níolóin réidh le sníomh nuair a theagmhaíonn siad leis an aer fuar.

- airíonna

e.g. an-láidir, roc-obach, éadrom le caitheamh, falaingíonn sé go maith, seasmhacht in aghaidh caithimh, is féidir é a 'shocrú' go buan ó thaobh méide agus crutha a choisceann searradh nó crapadh tar éis níocháin, éasca le dath a chur air, seasmhacht in aghaidh tine, in aghaidh coinclí, etc.

- an úsáid a bhaintear as fabraicí

e.g. úsáidtear i sciortaí, éadaí cnis, stocaí, riteoga, líontán le haghaidh caille brídeoige, culaith sneachta, éadaí sciála, scáthláin gaoithe, gúnaí agus cultacha cniotáilte, cairpéid, bogfheistea tí, etc.

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar rognach seo 3(a) agus 3(b) nó 3(c) a fhreagairt.

3.(a) 'Tá Éire tar éis imeacht ón dara ráta dífhostaíochta is ísle a bheith aici i measc na 15 thír de chuid an AE, tá dhá bhliain ó shin, go dtí an dara ráta is airde.'

(Irish Independent, Iúil 2009)

(i) Déan plé ar thionchar na dífhostaíochta:

- ar aonad an teaghlaigh
- ar an duine aonair
- ar an tsochaí.

(20)

4 tionchar @ 5 marc an ceann (1 tagairt do gach ceann + 1 pointe eile)

▪ aonad an teaghlaigh

e.g. easpa airgid, titim ar an gcaighdeáin mhaireachtála, bochtaineacht, fadhbanna ag íoc cíosa, billí etc. strus ar chaidreamh teaghlaigh, teannas, féadfaidh páistí a bheith thíos leis go hacadúil sa scoil, d'fhéadfadh go mbeadh claonadh casadh ar an ól, ar dhrugaí, caillteanas an tí, etc.

▪ an duine aonair

e.g. caillteanas ioncaim, strus, ag aireachtáil beagmhaitheasach, imní, ciontacht, easpa féiniúlachta, stádais agus féinmheasa, caillteanas teagmhála sóisialta, dúlagar, drochshláinte, leadrán, aonrú etc.

▪ an tsochaí.

e.g. ualach ar an stat trí íocaíocht chúinimh dhífhostaíochta, bochtaineacht agus coiriúlacht mhéadaithe, méadú ar an imirce, cruthaíonn éagothroime i measc pobal, méadú ar chánacha, fadhbanna sóisialta, fás ar an ngeilleagar dubh, etc.

(ii) Tabhair breac-chuntas ar na buntáistí a bhaineann le hobair dheonach (a) don duine dífhostaithe agus (b) don phobal.

(16)

4 buntáiste @ 4 marc an ceann (2 tagairt do gach ceann)

duine dífhostaithe: *e.g. luaíocht a fháil, cuidíonn le forbairt phearsanta, d'fhéadfadh go mbeadh obair íoctha mar thoradh air, scileanna nua a fhoghlaim, forbraíonn ionbhá nuair a fheiceann siad na deacrachtaí a bhíonn ag daoine eile, deis gnéithe difriúla den saol a fheiceáil, cairde nua a dhéanamh, líonann sé am saor, etc.*

pobal: *cuirtear seirbhísí ar fáil go tapa gan maorlathas agus costas, díritear aird ar shaincheisteanna sóisialta, braithstint go bhfuil spiorad pobail ann, sráideanna níos glaine, etc.*

(iii) Tabhair sonraí maidir le **dhá** chineál dhifriúla tacaíochta a chuireann eagraíochta deonacha ar fáil do theaghlaigh nuair a bhíonn an príomhshaothraí pá dífhostaithe.

(14)

2 cineál @ 7 marc an ceann

e.g. is féidir gur tacaíocht airgeadais, chomhairleach, ábhartha a bheadh ann, á cur ar fáil ag Cumann Naomh Uinseann de Pól, CIC, Rotary, clubanna Lions etc. Féadfaidh gníomhú mar bhrúghrúpaí, eolas mionsonraithe agus réitigh féideartha á gcur os comhair an rialtais, maoiniú ranganna leis na scileanna chun déileáil lena staid féin a mhúineadh do dhaoine, etc.

agus

3.(b) ‘Féadfar liodán d’fhaillí thromchúiseach i gcaighdeáin chúram leanaí i naíolanna agus i scoileanna Montessori a nochtadh inniu.’

(Irish Independent, Meán Fómhair 2009)

(i) Tabhair breac-chuntas ar na cúiseanna a mbaineann tábhacht le **gach ceann** díobh seo a leanas i naíolanna / réamhscoileanna:

- leorleibhéil mhaoirseachta
- dóthain acmhainní
- leibhéil arda sláinteachais agus sábháilteachta.

(18)

6 cúis @ 3 marc an ceann

(1 tagairt do gach ceann + 3 cinn eile)

▪ leorleibhéil mhaoirseachta

e.g. cóimheas cuí idir daoine fásta agus páistí, chun a chintíú go mbíonn dóthain maoirseachta ag gach páiste don fhoghlaim, don spraoi, d’ithe, do chúrsaí leithris, chun cur ar chumas páistí caidreamh a bheith acu lena chéile, chun forbairt an neamhspleáchais a chumasú, etc.

▪ dóthain acmhainní

e.g. le gur féidir le páistí foghlaim ag a ráta féin trí spraoi i dtimpeallacht ghníomhach spráúil, le gur féidir leo codladh/ithe de réir mar is gá, chun tús dearfach a chur lena n-oideachas, dóthain spáis laistigh agus lasmuigh don líon páistí, bréagáin leordhóthaineach dá n-aoiseanna, etc. chun fiosracht a spreagadh, deaslámhacht a forbairt, etc.

▪ leibhéil arda sláinteachais agus sábháilteachta.

e.g. do shláinte agus do shábháilteacht an pháiste, chun iad a choinneáil saor ó ionfhabhtuithe i dtimpeallacht atá slán, ba chóir go bhfreastalódh bréagáin agus troscán ar chaighdeáin sábháilteachta riachtanacha, bianna/deochanna á gcoinneáil ag an teocht riachtanach chun nimhiú bia a chosc etc.

(ii) Míneigh conas is féidir leis an bhfreastal ar réamhscoil cabhrú le forbairt an linbh. **(12)**

3 pointe @ 4 marc an ceann

e.g. sóisialú, cuid d’fhoireann, caidreamh a chothú le páistí eile, caidreamh a chothú laistigh den bhaile, foghlaim conas idirghníomhaíocht a dhéanamh le daoine eile, éirí neamhspleách agus muiníneach, forbairt go fisiciúil trí chluichí a imirt, cuidiú le forbairt intleachtúil trí fhoghlaim i dtimpeallacht spreagúil, etc.

nó

3.(c) Níl bunús ar bith leis an tuairim go bhfuil an obair sa teach á roinnt go cothrom idir na fir agus na mná. Léiríonn an taighde go bhfuil na mná freagrach as 86% den mhaoirseacht ar leanaí, as 82% de chúram na n-aosach agus as 80% den chócaireacht.

(Tuarascáil de chuid Chomhairle Náisiúnta na mBan in Éirinn, Deireadh Fómhair 2009)

Pléigh conas is féidir le hualach na ndualgas sa chúram baile cur isteach ar mhná i gcás trí cinn díobh seo a leanas::

- sláinte
- deiseanna fostaíochta
- am fóillíochta
- teidlíochtaí ar phinsean.

5 pointe @ 6 marc an ceann

(30)

(1 tagairt do gach ceann de 3 cinn ar bith de na ceannteidil liostaithe + 2 pointe eile)

- sláinte

e.g. féadfaidh ró-ualach an róil, gan aon am acu dóibh féin, a bheith ina údar struis, gan ach beagán tacaíochta ón bpairtí atá ag obair, féadfaidh dúlagar teacht orthu nuair a thosaíonn páistí ar an scoil, gan aon ábhar spéise acu lasmuigh, cuireann suas meáchan agus féadfaidh a bheith ar nós cuma liom faoin gcruth atá orthu, easpa spreagthachta etc.

- deiseanna fostaíochta

e.g. d'fhéadfadh go bhfágfadh éilimh an chúraim bhaile nach mbeadh mná ar fáil d'obair lánaimseartha nó obair nach bhfuil gar do bhaile, féadfaidh easpa taithí oibre a bheith ina dheacracht agus obair á lorg,, an gá le hath-traenáil, ag obair go minic san earnáil seirbhíse ar bhonn páirtaimseartha, d'fhéadfadh nach mbainfí stádas bainistíochta nó ar dú céime amach go deo, etc.

- am fóillíochta

e.g. d'fhéadfadh strus a bheith mar thoradh ar bheagán ama nó gan aon am do ghníomhaíochtaí fóillíochta, an t-airgead gan a bheith ar fáil chun ballraíocht in ionaid fóillíochta a thógáil amach, mura mbíonn dearcadh dearfach ag an bpairtí féadfaidh easaontas a bheith ann, uaireanta oibre an pháirtí, etc.

- teidlíochtaí pinsean.

e.g. ní dhéanann dualgais chúram baile, a mbítear gafa leo go minic, ranníocaíochtaí do scéim pinsean, ag brath mar sin ar phinsean stáit; i gcás go mbítear fostaithe go páirt aimseartha/ ar bhonn fánach bíonn deis níos lú ann dul isteach i scéim pinsean gairme; féadfaidh sosanna gairme/roinnt poist a fhágáil go mbíonn teidlíochtaí laghdaithe pinsean ann, etc.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2010

AISTRIÚCHÁN AR SCÉIM MHARCÁLA

**EACNAMAÍOCHT BHAILE –
EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA**

**SCRÚDÚ PRAITICIÚIL BIA –
OBAIR CHÚRSA**

Critéir Ghinearálta Mharcála don Obair Chúrsa Phraiticiúil sa Staidéar Bia

Fiosrúchán: Anailís/Taighde - 30 marc

Taighde agus anailís

= 20

Banda A 16-20 marc (an-mhaith – ar fheabhas)

Fiosrúchán

- tá fianaise ann go ndearnadh **taiscéalaíocht chríochnúil** agus **anailís chuimsitheach** ar na saincheisteanna agus ar na cúinsí a bhaineann go díreach le príomhriachtanais an taisc
- tá sé cruinn, bunaithe ar raon foinsí agus curtha i láthair go comhleanúnach
- baineann sé úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna cuí agus biachláir/miasa/táirgí á roghnú

Banda B 11-15 marc (an-ábaltá – go maith)

Fiosrúchán

- tá fianaise ann go ndearnadh **taiscéalaíocht** agus **roinnt anailíse** ar na saincheisteanna agus ar na cúinsí a bhaineann go ginearálta le príomhriachtanais an taisc
- tá sé cruinn, bunaithe ar raon foinsí agus curtha i láthair go comhleanúnach
- baineann sé úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna cuí agus biachláir/miasa/táirgí á roghnú

Banda C 6-10 marc (bunúsach – ábalta)

Fiosrúchán

- tá fianaise ann go ndearnadh **taiscéalaíocht** ar na saincheisteanna agus ar na cúinsí a bhaineann go ginearálta le príomhriachtanais an taisc
- tá sé réasúnta cruinn, bunaithe ar raon foinsí agus curtha i láthair go comhleanúnach
- baineann sé úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna cuí agus biachláir/miasa/táirgí á roghnú

Banda D 0-5 marc (an-bhunúsach – teoranta)

Fiosrúchán I

- tá fianaise ann **ar thuiscint an-bhunúsach teoranta** ar phríomhriachtanais an taisc
- tá cuid den eolas nó an t-iomlán de éiginnte agus gan ach cuid de cruinn; tá easpa comhleanúnachais sa chur i láthair
- baineann sé úsáid as fianaise ón taighde mar bhonn leis na roghanna cuí agus biachláir/miasa/táirgí á roghnú

Gach Tasc – 2 bhéile dhá chúrsa / 2 mhias / 2 tháirge / biachlár lae

= 4

Mura ndéantar fiosrúchán ar an mias a ullmháitear -1 / -2 mharc san Fhiosrúchán .

(biachlár – cúrsa tosaigh/ milseog = 1 mharc amháin, príomhchúrsa = 1 marc amháin.)

béilí / miasa / táirgí oiriúnacha agus aird á tabhairt ar chúinsí a aithníodh agus a ndearnadh anailís orthu san fhiosrúchán

Ní mór biachláir/príomhchúrsa/miasa a bheith cothromaithe – glac le 3 cinn as 4 ghrúpa bia

Cúiseanna / critéir roghnaithe – (2 × 2 mharc)

= 4

Léiríonn go soiléir na critéir a chinntigh rogha na méise nó an táirge a roghnaíodh chun é a ullmhú.

Foinsí ar a n-áirítear foinse an oidis – 2 × 1 mharc (2 mharc)

= 2

Ullmhúchán agus Pleanáil - 6 mharc

- Acmhainní (comhábhair ar a n-áirítear costáil, trealamh) = 3
 - na príomh-chomhábhair, costas aonaid, an príomhthrealamh a úsáideadh ag brath ar an mias (bíodh coinne le costas ar gach rud seachas Réimse Cleachtas E)
- Roinnt an ama / Ord na hoibre = 3
 - Ullmhúchán, ord na dtascanna, measúnú
 - Banda A: 3 mharc – gach príomhchéim sainaitheanta, an t-ord ceart
 - Banda B: 2 mharc – roinnt príomhchéimeanna sainaitheanta nó an t-ord mícheart
 - Banda C: 1 mharc – gan ach corr-phríomhchéim sainaitheanta agus an t-ord mícheart

Cur i bhFeidhm - 28 marc

- Cur síos gearr ar an modh oibre a leanadh ar a n-áirítear ullmhúchán, próisis leis an mbia a ullmhú, am cócaireachta /teocht, riar /cur i láthair, níochán, blaiseadh/measúnú . = 16
(Ba chóir go mbeadh an t-eolas / an cuntas i bhfocail an iarrthóra féin)

Banda A: 13-16 mharc (an-mhaith – ar fheabhas)

Sainaitnítear gach céim riachtanach in ullmhúchán na méise, déantar achoimre orthu agus cuirtear i láthair i bhfocail an iarrthóra féin iad, san ord ceart agus tagairt cheart don phróiseas / do na próisis ullmhúcháin chuí ar baineadh úsáid astu chun an bia a ullmhú

Banda B: 9-12 mharc (an-ábaltá – go maith)

Sainaitnítear formhór na gcéimeanna riachtanacha in ullmhúchán na méise, déantar achoimre orthu agus cuirtear i láthair san ord ceart iad le tagairt cheart don phróiseas / do na próisis ullmhúcháin chuí ar baineadh úsáid astu chun an bia a ullmhú

Banda C: 5-8 mharc (bunúsach – ábalta)

Sainaitnítear roinnt céimeanna riachtanacha in ullmhúchán na méise, déantar achoimre orthu agus cuirtear i láthair san ord ceart iad le tagairt cheart don phróiseas / do na próisis ullmhúcháin chuí ar baineadh úsáid astu chun an bia a ullmhú

Banda D: 1-4 mharc (an-bhunúsach – teoranta)

Ní shainaitnítear aon cheann, nó ní shainaitnítear ach roinnt, de na céimeanna riachtanacha in ullmhúchán na méise, ní dhéantar achoimre orthu ná ní cuirtear i láthair san ord ceart iad le tagairt cheart don phróiseas / do na próisis ullmhúcháin chuí ar baineadh úsáid astu chun an bia a ullmhú

- Na príomhchúinsí a cuireadh san áireamh 2 × 4 mharc = 8
(caithfidh baint a bheith acu leis an mias/tástáil shainiúil)
Sainaithint (2) agus míniú soiléir ar thábhacht (2) dhá chúinse a cuireadh san áireamh a raibh baint chriticiúil acu leis an gcaoi ar éirigh leis an mias

- Sábháilteacht /Sláinteachas 2 × 2 mharc = 4
(caithfidh baint a bheith acu le comhábhair shainiúla atá in úsáid/ leis an mias atá á cócaráil)

Sainaithint (1) agus míniú soiléir (1) ar phríomh-shaincheist sábháilteachta amháin agus ar phríomh-shaincheist sláinteachais amháin a cuireadh san áireamh agus an mhias á hullmhú agus á cócaráil / an tástáil á dhéanamh

Measúnú - 16 mharc

Déan measúnú ar an tasc sna téarmaí seo:

- Cur i bhFeidhm 2 × 4 mharc an ceann = 8
 - Banda A: 4 mharc – shainaithin, agus rinne anailis ar, laigí / láidreachtaí sainiúla agus an tasc á dhéanamh, cuireadh bonn soiléir faoi mhionathruithe nuair a moladh iad, rinneadh anailis chriticiúil ar úsáid acmhainní / pleanáil
 - Banda B: 3 mharc – shainaithin laigí / láidreachtaí sainiúla agus an tasc á dhéanamh, cuireadh bonn éigin faoi mhionathruithe a moladh, rinneadh anailis theoranta ar úsáid acmhainní / pleanáil
 - Banda C: 2 mharc – rinneadh iarracht éigin laigí nó láidreachtaí a shainaithint agus an tasc á thabhairt chun críche, níor cuireadh bonn faoi mhionathruithe nuair a moladh iad, rinneadh tagairt d'úsáid acmhainní / don phleanáil
- Sainriachtanais an taisc 2 × 4 mharc an ceann = 8
 - Banda A: 4 mharc – baintear tátal eolach as an obair i gcás dhá phríomhriachtanas de chuid an taisc
 - Banda B: 3 mharc – baineann tátal teoranta as an obair i gcás dhá phríomhriachtanas de chuid an taisc
 - Banda C: 2 mharc – déanann achoimre ar dhá thoradh ar an obair maidir leis an tasc

Réimse Cleachtais A – Cur i bhFeidhm Phrionsabal an Chothaithe

Tasc 1

Tá cúrsaí taighde tar éis an dlúthbhaint idir an tsláinte, an cothú agus an stádas socheacnamaíoch a thabhairt chun suntais. Tá aird tarraingthe ar an gcaoi nach mbíonn cosaint ag dreamanna a mhaireann ar imeall na sochaí in aghaidh an bhiabhochtanais agus cúinsí gaolmhara cosúil mar an droch-chothú agus an murtall.

Saináithin agus déan taighde ar na riachtanais chothaithe agus na treoirlínte pleanála béilí is chóir a chur san áireamh nuair a bhítear ag pleanáil béilí le haghaidh teaghlaigh a bhfuil teacht isteach íseal aige.

Agus na cúinsí seo á gcur san áireamh, dean fiosrú ar raon de mhiasa príomhchúrsa a bheadh oiriúnach do phríomhbhéile laethúil an teaghlaigh seo.

Ullmhaigh, cócaráil agus riar **ceann amháin** de na príomhchúrsaí atá fiosraithe agat.

Déan an tasc a mheasúnú i dtaca **(a)** le feidhmiú agus **(b)** le riachtanais shainiúla an taisc.

Príomhriachtanais an taisc

- riachtanais chothaithe/chothaitheacha le tagairt ar leith **do theaghlach ar ioncam íseal**
- treoirlínte ábhartha do phleanáil béile le tagairt ar leith **do theaghlach ar ioncam íseal**
- raon de mhiasa príomhchúrsa
- cúiseanna leis an rogha.

Fiosrúchán

Riachtanais chothaithe / chothaitheacha – cothromaíocht chothaitheach, riachtanais laethúla mhacra-/micreachothaitheach ar a n-áirítear riachtanais phróitéine / charbaihidráite / saille / iarainn / chailciam mar is cuí do riachtanais teaghlaigh ar ioncam íseal agus na cúiseanna a d'fhéadfadh a bheith le héagsúlachtaí, neart snáithín, Vitimín C / ionsú iarainn, Vitimín D / ionsú cailciam, éagsúlachtaí a d'fhéadfadh a bheith i riachtanais fuinnimh, treoirlínte cothaitheacha reatha maidir le hiontógaíl cothaitheach agus bia, etc.

Treoirlínte pleanála do bhéilí – úsáid na pirimide bia le cothromaíocht a chinntiú, éagsúlacht bianna, an rud is maith le duine agus an rud nach maith leis, ceist acmhainní le tagairt ar leith do bhianna atá leordhóthanach ó thaobh cothaithe de agus atá réasúnta saor – bianna féinbhranda, tairiscintí speisialta, foinsí bia próitéine níos saoire, e.g. úsáid sinteoirí agus ionadach feola, tairiscintí speisialta, bianna ina séasúr féin, seachain bianna a bhfuil a lán salainn, a lán saille sáithithe agus a lán siúcra iontu, i.e. bianna áise, úsáid modhanna cócaireachta atá tíosach ar fhuinneamh, e.g. micreathonnán, galchorcán, úsáid iomlán oighinn, méid na gcodanna, costas béilí, an t-am atá ar fáil don ullmhú, scileanna, seachain ceannach bianna áise, e.g. arán donn – déanaigí féin é etc.

- Miasa a roghnaíodh** – raon miasa príomhchúrsa
- caithfidh siad a bheith oiriúnach do theaghlach ar ioncam íseal
 - caithfidh príomhchúrsa a bheith ann.

Measúnú (riachtanais shainiúla an taisc)

Anailís na dtátaí maidir le riachtanais chothaitheacha miasa príomhchúrsa do theaghlach ar ioncam íseal.

Treoir do phleanáil béilí – raon miasa príomhchúrsa atá oiriúnach do theaghlach ar ioncam íseal, an chaoi a dtagann an mhias a roghnaíodh leis na riachtanais a saináithníodh san fhiosrúchán.

Tasc 2

Buaileann an oistéapóróis bean amháin as gach triúr in Éirinn atá os cionn caoga bliain d'aois.

Déan taighde ar an oistéapóróis ó thaobh (i) na gcúiseanna atá leis, (ii) na n-iarbhairtí a bhíonn aige ar an gcorp agus (iii) a bhféadfaí a dhéanamh chun an droch-bhail sin a chosc. Déan fiosrú agus forbairt ar na riachtanais chothaithe agus na tosca ba chóir a chur san áireamh nuair a bhítear ag pleanáil agus ag ullmhú béilí do mhná (atá 50 bliain d'aois nó os a cionn sin).

Agus tú ag tagairt do na tosca atá sonraithe agat sa taighde, dean biachlár a mholadh do **lá amháin** (trí bhéile) a bheadh oiriúnach don dream daoine seo.

Ullmhaigh, cócaráil agus riar príomhchúrsa phríomhbhéile an lae.

Déan an tasc a mheasúnú i dtaca (a) le feidhmiú agus (b) le riachtanais shainiúla an taise.

Príomhriachtanais an taise

- údair na hoistéapóróise
- tionchar na hoistéapóróise ar an gcorp
- bearta coisctheacha a d'fhéadfadh a bheith ann don riocht seo
- riachtanais chothaithe/chothaitheacha do mhná (ata 50 bliain d'aois agus os a cionn)
- treoirilinte ábhartha do phleanáil béile
- biachlár do lá **amháin** (trí bhéile) agus cúiseanna leis an rogha menu.

Fiosrúchán

Údair na hoistéapóróise – meáchan íseal coirp nó cúlra neamhord itheacháin mar anaireicse nó búilime, iontógáil íseal cailciam/fosfair/vitimín D, éadulaingt do tháirgí déiríochta, easpa aclaíochta rialta, neamhghluaiseacht fhadtéarmach nó barraíocht aclaíochta, an iomarca ólacháin, caitheamh tobac, an iomarca caiféine agus snáithín, stair an teaghlaigh, strus síceolaíoch, úsáid fhadtéarmach na dtáibléad cortacaistéaróideach (cógas don asma), sos míostraithe nó histireachtóime luath, os cionn 16 bliana d'aois roimh an chéad fhuil mhíosta, easpa míostraithe ar feadh breis agus 6 mhí agus gan a bheith torrach, leibhéil ísle téististéaróin sna fir, ag dul in aois, struchtúr na gcnamh a bheith beag – meáchan íseal coirp, riochtaí sláinte, e.g. galar Crohn agus Céiliach, neamhoird inchríneacha, úsáid fhadtéarmach cógas áirithe, etc.

Tionchar na hoistéapóróise ar an gcorp – na cnámha a bheith ag briseadh, cailleadh airde, cuaire nó cruinniú an dromlaigh de bharr easpa tiúis a thugann ar vertebrae éirí comhbhrúite, pian droma agus cailleadh airde, gluaiseacht shrianta, cnámha briosca, ídiú cnámh etc.

Bearta coisctheacha a d'fhéadfadh a bheith ann – iontógáil cailciam a mhéadú go dtí idir 1,000 mg agus 1,200 mg trí 5 chuid de tháirgí déiríochta a ithe gach lá, iontógáil vitimín D a mhéadú, cleachtadh fisiceach a dhéanamh ar feadh 30 nóiméad in aghaidh an lae, e.g. cleachtadh seasamh meáchain i.e. siúl bríomhar, bogshodar, rith etc., scanadh Dexa a bheith agat chun dlús cnáimhe a dhiagnóisiú, seachain caitheamh tobac, gan an iomarca alcóil, tae agus caiféine a ól, seachain deochanna súilíneacha etc.

Riachtanais chothaithe / chothaitheacha – cothromaíocht chothaitheach, riachtanais laethúla mhacra /micreachothaitheach ar a n-áirítear riachtanais phróitéine / carbaihiodráite / saille / iarainn / cailciam mar is cuí, snáithín ard, Vitimín C / ionsú iarainn, Vitimín D / ionsú cailciam, iontógáil fosfair a mhéadú, treoirilinte cothaitheacha reatha maidir le hiontógáil cothaitheach agus bia a leanúint etc.

Treoirilinte pleanála do bhéilí – úsáid na pirimide bia chun cothromaíocht a chinntiú, ith raon leathan torthaí agus glasraí, seachain léagúim agus gránaigh a bhfuil fíotáití agus/nó ocsaláití iontu mar go gcuireann siad bac ar ionsú cailciam, cuir cailciam breise isteach leis an bhfadhb seo a sheachaint, seachain deochanna caiféine mar go gcuireann caiféin le cailliúint cailciam, roghnaigh deochanna gan chaiféin, seachain bianna a bhfuil go leor salainn agus siúcra iontu, i.e. bianna próiseáilte, roghnaigh táirgí beagmhéathrais le saillte il-neamhsháithithe toisc go gcuireann saillte neamhsháithithe bac ar ionsú cailciam, seachain bianna carbaihiodráite mínphróiseáilte, agus cuir táirgí caiscín ina n-áit, ith 5 chuid de tháirgí déiríochta gach lá, ba chóir do veigeáin ionadach bainne a úsáid atá treisithe le cailciam etc.

- Miasa a roghnaíodh**
- biachlár do lá **amháin** (trí bhéile)
 - caithfidh siad teacht leis na riachtanais chothaitheacha a shainaithear chun oistéapóróis a chosc
 - caithfidh príomhchúrsa a bheith ann

Measúnú (riachtanais shainiúla an taise)

Anailís ar na torthaí a fuair tú faoinar fhoghlaim tú ón bhfiosrúchán maidir le bainistiú aiste bia do mhná 50 bliain d'aois agus os a cionn, na fachtóirí ba chóir a chur san áireamh agus béilí a bpleanáil do mhná 50 bliain d'aois agus os a cionn chun an oistéapóróis a chosc, agus le leordhóthanacht chothaitheach a chinntiú, cad iad na bianna atá oiriúnach nó neamhoiriúnach, cad iad na gnéithe faoi leith de phleanáil béilí a chaitear a chur san áireamh etc. conas a chomhlíonann na béilí a roghnaítear na riachtanais a sainaithear san fhiosrúchán.

Réimse Cleachtais B – Ullmhúchán Bia agus Próisis Chócaireachta

Tasc 3

Tá méadú tagtha ar rogha na n-arán giosta atá ar fáil do thomhaltóirí le blianta beaga anuas.

Déan taighde (i) ar na saghsanna giosta a bhfuil fáil orthu (ii) ar bhunphrionsabal an ghiosta mar ghníomhaí ardúcháin agus (iii) ar an úsáid a bhaintear as giosta sa chócaireacht. Déan fiosrú agus forbairt ar na príomhphointí is cóir a chur san áireamh chun a chinntiú go mbeidh toradh fóna ar an obair nuair a úsáidtear giosta sa bhácáil.

Ullmhaigh, cócaráil agus riar **ceann amháin** de na táirgí atá fiosraithe agat.

Déan an tasc a mheasúnú i dtaca (a) le feidhmiú (b) leis na buntáistí agus na míbhuntáistí a bhaineann le táirgí giosta a dhéanamh sa bhaile agus (c) leis an gcostas i gcomparáid le táirge tráchtála den chineál céanna.

Príomhriachtanais an taise

- taighde ar na cineálacha giosta atá ar fáil
- bunphrionsabal giosta mar ghníomhaí ardúcháin
- úsáid an ghiosta sa chócaireacht
- na príomhphointí is cóir a chur san áireamh chun a dheimhniú go n-éireoidh le duine agus giosta á úsáid sa bhácáil
- an táirge a roghnaíodh agus na cúiseanna leis an rogha.

Fiosrúchán

Na cineálacha giosta atá ar fáil:

Giosta úr / Giosta cáca – ar dhath an uachtair/béasa, comhbhrúite agus beagán gránphlúir ann chun cuidiú leis fanacht tirim, boladh leanna air, teann ach briosc, seasann 2-3 sheachtain sa chuisneoir, caithfear é a mheascadh le lucht agus ba chóir dó eiri cúrach sula gcuirtear leis an bplúr é, 15g giosta úr in aghaidh 450g plúr etc.

Giosta tirim – ar fáil i saicíní réamhphacáilte, réamhthomhaiste, gráinní scothdhonna, baintear an chuid is mó den uisce as cealla an ghiosta sa phróiseas triomaithe, seasann suas le 6 mhí, níos comhdhlúite ná giosta úr: 7g triomaithe = 15g giosta úr, is giosta gníomhach dihidráitithe é a dteastaíonn bia, fliuchras agus teas uaidh sula gcuirtear le plúr é, cuirtear le huisce te agus beagán siúcra ann, cuma chúrach air etc.

Giosta tirim mearghnímh – an fhoirm is mó a bhfuil tóir air, meascán de ghiosta tirim agus feabhsaitheoirí mar vitimín C a chuidíonn leis an bpróiseas coipthe a dheifriú agus leis an am éiritheach a laghdú, cuirtear díreach leis na comhábhair thirim é, ní theastaíonn ach ardú amháin uaidh, 7g go 450g plúr etc.

Tosaitheoir taois ghéir – meascán de ghiosta, plúr agus uisce, fungais ghiosta a choinnítear beo i meán leachtach ar a dtugtar tosaitheoir, ceadaítear dó coipeadh, cuirtear le taos é de réir mar a theastaíonn, coinnítear sa chuisneoir é, tugann sé a bhlas ar leith d'arán taois ghéir etc.

Bunphrionsabal giosta mar ghníomhaí éiritheach:

Coipeadh – próiseas trína mbriseann giosta síos siúcra go ndéantar CO₂ agus alcól, tiontaíonn an einsím diastáis i bplúr stáirse ina mhaltós, tiontaíonn an einsím maltáis i ngiosta maltós ina ghlúcós, tiontaíonn an einsím inbhéartáis i ngiosta siúcros ina ghlúcós agus ina fhruchtós, tiontaíonn an einsím síomáis i ngiosta glúcós agus fruchtós ina CO₂ agus ina alcól, aibíonn glútan agus éiríonn sé soshínte agus lingeach etc.

Ardú – leathnaíonn CO₂ agus éiríonn ag brú an taois in airde, maraíonn teas ard an oighinn an giosta agus stopann an próiseas ardaithe, galaíonn alcól, téachtann glútan, laghdaítear an teocht 190°C chun an táirge a chócaráil etc.

Úsáid an ghiosta sa chócaireachta:

Aráin /rollóga – milse & neamh-mhílse, borróga, cácaí, milseoga, déanamh fiona/ leanna, fínéagar, Bovril/marmite, etc.

Príomhphointí is cóir a chur san áireamh chun a dheimhniú go n-éireoidh le duine agus giosta á úsáid sa bhácáil:

Úsáid plúr láidir mar go gcaithfidh an t-ábhar glútain a bheith ard, uisce an leacht is oiriúnaí, tugann bainne crústa níos boige agus uigeacht níos dlúithe, úsáid an chomhréir cheart comhábhar – giosta go plúr, cuireann siúcra bia ar fáil, féadfaidh salann fás an ghiosta a mhoilliú agus féadfaidh an iomarca an giosta a mharú, i gcás go n-úsáidtear a lán saille in oideas, e.g. borróga Chelsea, is cóir beagán giosta sa bhreis a úsáid, sáinníonn uibheacha (saille iontu freisin) aer i gcumasc agus cuidíonn chun táirge níos éadroime a chur ar fáil, dá fhad is féidir an taos a fhágáil ag ardú is ea is lú giosta a theastóidh ag an tús, cuireann vitimín C le luas an choipthe agus laghdaíonn am ardaithe aon trian, tá fuineadh riachtanach chun an glútan sa phlúr a fhorbairt agus a shíneadh, rud a chuidíonn leis an taos ardú, caithfidh gach arán giosta ardú uair amháin ar a laghad roimh an mbácáil le go dtarlóidh coipeadh, is fearr a oibríonn giosta ag teocht te thart ar 20 – 27°C mar sin is é is fearr an taos agus na comhábhair a choinneáil te le linn a dhéanta agus a ardaithe, scriostar giosta ag teocht os cionn 55°C, briseann an gearradh siar go dtí an méid bunaidh bolgoidí móra CO₂ síos ina mbolgoidí níos lú agus níos cothroime, múnlú taois, á choipeadh in áit the lena mhéid a dhúbáil, clúdaigh le polaitéin smeartha agus é ag ardú, maraíonn teocht oighinn 220°C an giosta etc.

Miasa a roghnaítear – is cóir gur táirge giosta ón taighde a bheidh ann

Measúnú (mar a shonraítear sa tasc) – buntáistí agus míbhuntáistí a bhaineann le táirgí giosta a dhéanamh sa bhaile – costas i gcomparáid le táirge tráchtála atá cosúil leis, etc.

Réimse Cleachtais C: Teicneolaíocht an Bhia

Tasc 4

Is é mionra an líonadh traidisiúnta a úsáidtear le haghaidh pióga mionra a mbíonn éileamh orthu um Nollaig. Déantar mionra as teaghlaim comhábhar a chaomhnaítear nuair a chuirtear le chéile iad le torthaí tírime gan chócaráil, siúcra, alcól etc.

Déan taighde ar an raon mionra atá ar fáil ar bhonn tráchtála.

Déan fiosrú **(i)** ar raon na gcomhábhar a úsáidtear chun mionra a dhéanamh agus **(ii)** ar na modhanna éagsúla chun mionra a dhéanamh sa bhaile. Míniú na prionsabail atá i gceist i ndéanamh an táirge seo.

Roghnaigh oideas **amháin** le haghaidh mionra, ullmhaigh agus déan an táirge seo, agus cuir i bpota é chun go mbeadh sé oiriúnach mar bhronntanas Nollag. Bíodh sonraí faoin gcur sa phota, faoin lipéadú agus faoin gcur i láthair san áireamh.

Déan an tasc a mheasúnú i dtaca **(a)** le feidhmiú agus **(b)** leis an bpraiticiúlacht a bhaineann le mionra a dhéanamh sa bhaile agus **(c)** leis an gcostas i gcomparáid le táirge tráchtála den chineál céanna.

Príomhriachtanais an taisc

- taighde ar an raon mionra tráchtála atá ar fáil
- fiosrú ar raon na gcomhábhar a úsáidtear i ndéanamh mionra
- modhanna difriúla déanamh mionra baile a fhiosrú
- bunphrionsabal déanamh mionra a mhíniú
- coimeádáin stórála agus lipéadú (do mhionra baile)

Fiosrúchán

Taighde ar an raon mionra tráchtála atá ar fáil e.g. Chivers, Robertsons, Tesco, Aldi, Marks & Spencer, Tiptree agus táirgí a díoltar ag Margái Feirmeoirí etc.

D'fhéadfaí a áireamh sa taighde sainmhíniú ar 'mionra', brandaí, cainníocht/meáchan in aghaidh an chrúsca, comhábhair, luach cothaitheach, pacáistiú/coimeádáin, lipéadú, seilfré, costas etc.

Déan fiosrú ar raon na gcomhábhar a úsáidtear i ndéanamh mionra

Torthaí triomaithe – rísíní, cuiríní, sabhdánaigh, torthaí criostalaithe – craicne criostalaithe, silíní etc.

Spíosraí – clóibh, noitmig, maicis & cainéal etc. Cnónna – almóinní & gallchnónna; Siúcra – donn nó bán,

Torthaí – úll grátáilte, aibreoga, prúnaí, torthaí citris – oráistí & liomóidí, mónóga etc.

Saill – geir ainmhí, im, geir ghlasraí etc.

Alcól - branda, rum, seiris etc. Nithe ilghnéitheacha eile – grabhróga aráin etc.

Déan fiosrú ar mhodhanna difriúla déanamh mionra baile

Amh / go léir le chéile – ullmhaítear na torthaí, measctar iad le geir, siúcra, spíosraí agus alcól etc iad., clúdaítear é agus fágtar thar oíche /2-3 lá é le go bhforbródh na blasanna, é a chur i bpotaí etc.

Modh an leá – ullmhaítear na torthaí, measctar iad leis an im leáite, siúcra, spíosraí agus alcól, clúdaítear é agus fágtar thar oíche é le go bhforbródh na blasanna, cuirtear i bpotaí é etc.

Cócaráilte – modh bruite / oighinn – measctar na comhábhair le chéile, fágtar thar oíche iad le go bhforbródh blasanna, cuirtear in oigheann réamh-théite 120°C iad ar feadh 3 uair a chloig nó is féidir iad a chur in oigheann mall thar oíche ag 100°C, ligtear dóibh fuarú sula gcuirtear alcól leo, cuirtear i bpotaí nó reoítear iad, féadtar iad a stóráil ar feadh suas le 3 mhí etc.

Leathchócaráilte – torthaí úra e.g. úlla stofa nó bÁCáilte, brúite agus curtha leis an gcuid eile de na comhábhair, cuirtear i bpotaí iad etc.

Bunphrionsabal - *Cuirtear bac ar fhás miocrorgánach trí alcól agus sú liomóide a chur leo, rud a íslíonn an ph agus a choisceann fás, agus siúcra curtha leo táirgtear tuaslagán dlúth, tarraingíonn an tuaslagán seo a thimpeallaíonn na miocrorgánaigh, uisce ó na cealla trí osmóis mar go bhfuil an tuaslagán siúcra níos tiubhaithe ná an cíteaplasma sa chill mhicróbach, tugann sé ar an gcill éirí dihiodrátithe agus neamhghníomhach, maraítear miocrorgánaigh nuair a chócaráiltear bianna ag teocht ard 100°C, déantar einsímí a dhinádú nó a dhíghníomhú le teocht ard agus le timpeallacht aigéadach láidir, le linn cócaireachta san oigheann déantar geir a rindreáil go geir leachtach a chumhdaíonn na torthaí agus a shéalaíonn na súna agus é ag téachtadh nuair a fhuaraítear é, maraíonn steiriliú crúscaí ag 180°C ar feadh 5–10 nóim. miocrorgánaigh, an mionra clúdaithe le diosca céarach agus claibín air chun ath-iontráil miocrorgánach a chosc, mionra reoite – uisce tiontaíthe ina chriostail oighir, gan aon taise ar fáil d'fhás miocróbach, díghníomhaíonn teocht íseal baictéir, moillíonn gníomhú einsímí etc.*

Caithfidh mionsonraí an bhunphrionsabail a bheith san áireamh sa mhodh déanta mionra.

Pacáistiú agus lipéadú oiriúnach do mhionra baile e.g. crúscaí gloine, coimeádáin phlaisteacha, clúdaigh phlaisteacha, clúdaigh pháir, claibíní neamh-mhiotalacha, clúdaigh scannán cumhdaithe, lipéid a ghreamaíonn etc.

Mura ndéantar an pacáistiú a fhiosrú – 3 marks

Miasa a roghnaíodh – an cineál mionra.

Measúnú (mar a shainítear sa tasc) – praiticiúlacht mionra a dhéanamh sa mbaile e.g. saincheisteanna acmhainne – an costas i gcomparáid le táirge tráchtála ata cosúil leis etc.

Réimse Cleachtais D – Miasa a léiríonn Airíonna Bia

Tasc 5

Tá mórán úsáidí éagsúla is féidir a bhaint as saillte agus as olaí i gcúrsaí cócaireachta, de thoradh na n-airíonna atá iontu, nuair a úsáidtear iad in ullmhúchán bia.

Déan taighde ar airíonna saillte agus olaí agus ar na húsáidí a bhaintear astu i gcúrsaí cócaireachta, agus mínigh an prionsabal atá i gceist i ngach cás. Sainaithin miasa a léiríonn úsáid gach airí a shainaithnítear. Ullmhaigh, déan agus riar **ceann amháin** de na miasa atá fiosraithe agat.

Déan an tasc a mheasúnú i dtaca **(a)** le feidhmiú agus **(b)** leis an gcaoi ar éirigh le feidhmiú an airí a roghnaíodh agus an mhias á déanamh agat.

Príomhriachtanais an taise

- taighde a dhéanamh ar na hairíonna agus ar úsáidí cócaireachta gaolmhara saillte agus olaí
- mínigh an prionsabal atá i gceist i ngach cás
- miasa a léiríonn úsáid gach airí
- an mhias a roghnaíodh agus údar an roghnaithe sin.

Airíonna agus úsáidí cócaireachta saillte agus olaí:

Eibliú: nuair a thugtar ar dhá leacht meascadh nach gnách leo é sin a dhéanamh e.g. ola in uisce nó uisce in ola, foirmítear eibleacht, sealadach nó buan etc.

Is féidir **eibleacht shealadach** a dhéanamh trí mheascán a chroitheadh go bríomhar, e.g. blastán Francach a úsáidtear i ndéanamh saillead prátaí – scarfar an dá phríomh-chomhábhar má fhágtar ina seasamh iad ar feadh tréimhse ama etc.

Is féidir **eibleacht bhuan** a fhoirmiú trí eiblitheoir a chur leis e.g. leicitin, ceanglaíonn an ruball hidreafóbach é féin leis an móilín lipide, ceanglaíonn an cloigeann hidreafóbach é féin leis an móilín uisce, foirmíonn sraith thart ar na braonáin scaipthe agus coisceann iad ó scaradh amach, úsáidtear é i maonáis ar féidir í a úsáid le haghaidh ubh faoi mhaonáis, manglam cloicheán etc. sailéid nó milseoga - uachtar reoite etc.

Somhúnlaitheacht: cuireann sé seo ar chumas saillte a gcruth a athrú nuair a chuirtear brú leo ach fanann sa chruth sin nuair a bhaintear an brú, eascraíonn somhúnlaitheacht saillte de bharr na meascán de thríghlicrídí agus a pointe leáite féin ag gach thríghlicríd, ag teocht tugtha beidh cuid den tsail ina leacht agus beidh cuid de soladach, foirmeoidh meascán de thríghlicrídí le raon leathan pointí leáite, geir le raon leathan somhúnlaitheachta, e.g. margairín, tá saillte áirithe foirmilthe sa chaoi go bhfuil a bpointí leáite íseal agus gur féidir iad a leathadh díreach ón gcuisneoir, cuireann sé ar chumas an mheascáin a bheith éadrom agus cúránach e.g. coipeadh, mar a tharlaíonn i ndéanamh cácaí - cáca maidéarach, brioscaí le sliseanna seaclaíde, cáca féileacáin nó é a úsáid mar leathán etc.

Brioscóir: braitheann taosrán e.g. crústa briosc, brioscaí agus arán briosc, go léir ar shaille le huigeacht shainiúil bhriosc ghrabhrógach a thabhairt dóibh, cumhdaíonn an tsail na cáithníní plúir, coisceann ionsú taise agus coisceann foirmiú glútáin/ foirmiú snáithíní fada glútáin a thugann uigeacht bhriosc ghrabhrógach don táirge etc.

Tionchar teasa

Leáphointe: de bhrí gur meascán de thríghlicrídí iad saillte leánn siad thar raon teochtaí, leáfaidh saillte soladacha idir 30 - 40°C, úsáidtear iad i gcácaí e.g. éadromóga, arán sinséir etc.

Toitphointe: tá toitphointe ard ag roinnt olaí (gránola, ola lus na gréine) agus geireacha (blonag, geir) agus tá siad oiriúnach mar sin don fhriochadh agus is féidir iad a úsáid ag teochtaí suas go dtí 250⁰ C. Séalaíonn an teocht ard dromchla an bhia – coisceann sé an bia ó ionsú ola/saille, séalaíonn isteach sunna etc. Níl saillte le toitphointe níos ísle (im) oiriúnach don fhriochadh ag teocht ard mar go ndianscaoileann sé etc.

Splanphointe: nuair a théitear saill nó ola go dtí teocht an-ard (310-325⁰ C) tugtar gal uathu a úsáidtear nuair a lastar é, le bianna a ruadhó e.g. stéig

Féadtar a áireamh ar na hairíonna freisin: aerú, caomhnú agus frith-stálú, ionsú blais, hidriginiú etc.

Prionsabal gach airí

Miasa / úsáidí cócaireachta a léiríonn úsáid gach airí

Miasa a roghnaíodh – caithfidh siad airí saillte agus olaí a léiriú.

Measúnú (mar a shonraítear sa tasc)

Cé chomh maith agus a d'éirigh leis an iarrthóir an t-airí roghnaithe a chur i bhfeidhm in ullmhú/cócaireacht na méise roghnaithe.

Réimse Cleachtais E: Anailís Chomparáideach ar a n-airítear Anailís Chéadfach

Tasc 6

Bíonn an-éileamh ag daoine óga ar dheochanna boga monaraithe.

Déan taighde ar dheochanna boga is féidir a cheannach agus a mbíonn éileamh ag déagóirí orthu. Bíodh tagairt do bhrandaí, do bhlasanna, do chostas, do thoirteanna, do phacáistiú etc. san áireamh agat.

Agus tú ag baint úsáide as **dhá** bhranda éagsúla de dheochanna bog a mbíonn an blas céanna orthu, déan *tástáil éagsúlachta* de do rogha féin le fail amach an féidir le tástálaithe idirdhealú a dhéanamh idir na brandaí. Cuir i láthair na torthaí a fuair tú ón tástáil.

Déan an tasc a mheasúnú i dtaca (**a**) le feidhmiú agus (**b**) leis na torthaí tástála a fuair tú (i.e. anailís ar na tosca a d'fhéadfadh a bheith mar bhonn leis na torthaí tástála a fuair tú).

Príomhriachtanais an taise

- *Na bianna a bheadh oiriúnach don tasc a fhiosrú – cineálacha éagsúla deochanna boga atá ar fáil ar bhonn tráchtála – brandaí, blasanna, praghas, méideanna agus pacáistiú etc.*
- *Bianna roghnaithe agus critéir roghnaithe*
- *Fiosrú, tuairisciú agus torthaí a d'fhéadfadh a bheith ar thástáil éagsúlachta agus úsáid á baint as dhá bhranda éagsúla deochanna boga*
- *coinníollacha le rialú le linn tástála*

Fiosrúchán

- **Taighde / Fiosrúchán ar tháirgí atá oiriúnach don tasc**

Fiosraigh na cineálacha éagsúla de **dheochanna boga atá ar fáil** ar bhonn tráchtála agus tagairt do bhrandaí, blasanna, praghas, méideanna agus pacáistiú.

= 20

- **Tástálacha Éagsúlachta**

Tástáil Triantáin – Cur síos: tugtar 3 shampla chódaithe don tástálaí, tá dhá shampla mar an gcéanna, tá ceann amháin éagsúil, iarrtar ar an tástálaí an sampla atá éagsúil a aithint etc.

Tástáil Éagsúlachta Comparáid Phéirithe Shimplí – Cur síos: tugtar dhá shampla chódaithe don tástálaí, iarrtar ar an tástálaí a rá an bhfuil difríocht idir na samplaí etc.

Tástáil Dó-Trí – Cur síos: tugtar trí shampla don tástálaí, tá dhá shampla códaithe agus aithnítear ceann amháin mar an tagairt, iarrtar ar an tástálaí an sampla atá éagsúil leis an tagairt a aithint etc.

Cuspóir na dtástálacha: an sampla atá éagsúil a aithint

Torthaí féideartha na dtástálacha: is féidir/ní féidir leis na tástálaithe an sampla atá éagsúil a aimsiú

Sainaitheint na coinníollacha atá le rialú le linn na tástála

Coinníollacha a bhaineann go sainiúil leis an tasc, e.g. méid, cruth agus dath na gcoimeádán á úsáidtear don tástáil, cainníochtaí mar a chéile i ngach sampla, teocht samplaí, códú samplaí, sláinteachas, amáil, coinníollacha cothaithe etc.

- **An mhias roghnaithe agus na critéir roghnaithe**

Roghnaigh dhá chineál deochanna boga, an blas céanna, ach brandaí éagsúla (2 chineál @ 2 mharc)

= 4

Luaigh cúiseanna leis an rogha. (2 chúis @ 2 mharc an ceann)

= 4

Foinsí – 2 x 1 marc (2 mharc)

= 2

Ullmhúchán agus Pleanáil

- Acmhainní
- An príomhthrealamh a theastaíonn leis an tasc a dhéanamh

= 3

(tá na tástálacha bunaithe ar 6 tástálaithe)

Tástáil Triantáin – 6 thráidire, 6 ghloine uisce, 18 gcoimeádán códaithe do dheochanna boga, 9 sampla de dheoch bhog A, 9 sampla de dheoch bhog B, 6 chárta scórála, bileoga taifid etc.

Tástáil Éagsúlachta Comparáid Phéirithe Shimplí – 6 thráidire, 6 ghloine uisce, 12 choimeádán chóidaithe do dheochanna boga, 6 shampla de dheoch bhog A, 6 shampla de dheoch bhog B, 6 chárta scórála, bileoga taifid etc.

Tástáil Dó-Trí – 6 thráidire, 6 ghloine uisce, 18 gcoimeádán códaithe do dheochanna boga, 12 shampla de dheoch bhog A, 6 shampla de dheoch bhog B, 6 chárta scórála, bileoga taifid etc. .

Ord na hoibre

=3

Tástáil triantáin: códaigh na coimeádáin, leag amach na tráidirí, cuir na deochanna boga sna coimeádáin – cuir i láthair cothromaithe, déan an tástáil, déan na torthaí a ríomh, nocht na cóid, cuir na torthaí i láthair agus déan measúnú orthu, cuir slacht ar an áit agus déan níochán, etc

Tástáil Éagsúlachta Comparáid Phéirithe Shimplí: códaigh na coimeádáin, leag amach na tráidirí, cuir na deochanna boga sna coimeádáin in ord randamach, déan an tástáil, bailigh an cárta scórála, aistrigh na torthaí go dtí an bhileog taifid ullmhaithe, nocht na cóid, cuir i láthair agus déan measúnú ar na torthaí, cuir slacht ar an áit agus déan níochán etc.

Tástáil Dó-Trí: códaigh na coimeádáin, leag amach na tráidirí, cuir na deochanna boga sna coimeádáin in ord randamach, déan an tástáil, bailigh an cárta scórála, aistrigh na torthaí go dtí an bhileog taifid ullmhaithe, nocht na cóid, cuir i láthair agus déan measúnú ar na torthaí, cuir slacht ar an áit agus déan níochán etc.

Cur i bhfeidhm

= 16

An modh oibre a chleachtar agus an ghné seo den tasc á déanamh

Ba chóir seicheamh iomlán an chur i bhfeidhm a thabhairt agus ba chóir torthaí na tástála a chur i láthair i.e.

Tástáil Triantáin

Déan códú ar 18 gcoimeádán, 6 choimeádán leis an tsiombail \square , 6 choimeádán leis an tsiombail Δ , 6 choimeádán leis an tsiombail O , cuir samplaí de dheochanna boga i ngach coimeádán, leag amach 6 thráidire uimhrithe ó 1-6, coimeádán amháin agus lipéad leis an tsiombail \square air, coimeádán amháin leis an tsiombail Δ , coimeádán amháin leis an tsiombail O , caithfidh ord cothromaithe cur i láthair a bheith ann i.e. caithfear gach comhdhéanamh samplaí a chur i láthair, tairgtear gach deoch bog líon cothrom uaireanta i.e. 9 n-uaire, tugtar na samplaí in ord randamach agus ní thugtar samplaí d'aon dhá tástálaí sa seicheamh céanna, fanann na cóid ar gach tráidire mar an gcéanna, athraíonn an deoch bhog sa choimeádán gach uair, leanann tástálaithe teoracha ar na cártaí scórála agus cuireann ciorcal ar an gcárta scórála ar an gceann de na trí shampla (tá péire acu seo mar an gcéanna) atá éagsúil, is féidir atástáil a dhéanamh ar shamplaí, bailíonn an cláráitheoir na cártaí scórála agus aistrítear na torthaí go dtí an bhileog taifid ullmhaithe, agus torthaí á dtairgeadh cuirtear ciorcal thart ar an litir a fhreagraíonn don tsiombail a roghnaíodh ar an gcárta scórála agus cuirtear tic sa cholún cuí, déantar na freagraí cearta a chomhaireamh, nochtar na cóid agus cuirtear na torthaí i láthair, is féidir torthaí a chur i láthair ar bharrachairt nó ar phíchairt etc.

Tástáil Éagsúlachta Comparáid Phéirithe Shimplí

Déan códú ar 12 choimeádán, 6 choimeádán leis an tsiombail \square , 6 choimeádán leis an tsiombail O , cuir samplaí de dheochanna boga i ngach coimeádán, leag amach 6 thráidire uimhrithe ó 1-6, coimeádán amháin ar gach tráidire le lipéad leis an tsiombail \square , coimeádán amháin leis an tsiombail O , cuirtear na samplaí in ord randamach ar gach tráidire, déantar gach deoch bhog a thairiscint líon cothrom uaireanta i.e. 6 huair, agus ní thugtar samplaí d'aon tástálaí sa seicheamh céanna, is féidir leis na samplaí ar an tráidire a bheith mar an gcéanna nó éagsúil, fanann na cóid ar gach tráidire mar an gcéanna, leanann tástálaithe teoracha ar chártaí scórála, cuireann ciorcal ar an gcárta scórála más féidir leo éagsúlacht a aimsiú, bailíonn an cláráitheoir na cártaí scórála agus aistrítear na torthaí ar bhileog taifid ullmhaithe, agus torthaí á dtairgeadh aistrigh torthaí trína léiriú ar fhreagair na tástálaithe 'is ea' nó 'ní hea', cuir tic ar na freagraí cearta, nochtar cóid agus cuirtear torthaí i láthair, is féidir torthaí a chur i láthair ar bharrachairt nó ar phíchairt etc.

Tástáil Dó-Trí: roghnaigh daoine éagsúla le 18 gcoimeádán a chódú, 6 cinn leis an tsiombail R (bia tagartha), 6 cinn leis an tsiombail O, 6 cinn leis an tsiombail □, leag amach na tráidire uimhrithe ó 1-6, cuir samplaí de dheochanna boga sna coimeádáin, cuir coimeádáin le siombailí éagsúla ar gach tráidire, cur na samplaí in ord randamach ar gach tráidire, fanann na cóid mar an gcéanna ar gach tráidire, athraíonn na deochanna boga sna coimeádáin, is bia tagartha é an coimeádán do dheochanna boga atá codaithe le R, is é an bia in O & □ amháin a athraíonn, cuir lipéad ar an gcárta scórála a shonraíonn an t-ord tástála i.e. ag tosú ón taobh chlé, déan sampla R a bhlaiseadh agus dhá shampla chódaithe san ord tugtha ina dhiaidh sin, cuir ciorcal thart ar an gceann atá éagsúil ó R, is féidir le tástálaithe atástáil a dhéanamh ar shamplaí, bailítear na cártaí scórála ó gach tástálaí, nochtar na cóid, aistrítear na torthaí go dtí bileog taifid ullmhaithe, cuir slacht ar an áit agus déan níochán etc.

- **Príomhchúinsí a cuireadh san áireamh (aon 2 cheann @ 4 mharc an ceann) = 8**

Ar na príomhchúinsí is féidir a chur san áireamh chun go mbeidh an tasc seo rathúil áirítear – na coinníollacha a rialaíodh le linn na tástála ... códú, an rogha deochanna boga a úsáideadh, teocht shamplach, comhionannas na samplaí le haghaidh tástála, méideanna leordhóthanacha, gloine uisce/nó craicear tirim curtha ar fáil leis an gcarbail a ghlanadh, 6 tástálaithe a bheith ann chun a chinntiú gur tairgeadh gach comhdhéanamh is féidir de na samplaí (tástáil an triantáin) cur i láthair samplaí in ord randamach sa chaoi nach gcuirtear samplaí sa seicheamh céanna os comhair aon dhá tástálaí, cur i láthair cothromaithe – gach bia á thairiscint an méid céanna uaireanta – 9 n-uaire, an cód céanna i gcónaí ar gach tráidire, athraithe ar an deoch bog sa choimeádán, níor chóir do na cóid aon chlaontacht a chothú i measc tástálaithe, níor chóir go mbeadh aon bhaint ag na daoine ata páirteach sa tástáil i gcódú agus i leagan amach samplaí nó i gcomhordú torthaí, tábhacht an chiúnais le linn tástála etc.

(ní mór do na príomhchúinsí tagairt don tástáil a rinneadh go hiarbhir)

- **Sábháilteacht agus sláinteachas (pointe sábháilteachta amháin @ 2 mharc + pointe sláinteachais amháin @ 2 mharc) = 4**

Sábháilteacht: tástálaithe a bhfuil ailléirgí acu – deochanna boga le breiseáin/e-uimhreacha, aistí bia speisialta, e.g. diaibéiteach etc.

Dea-chleachtas **sláinteachais** maidir le: láthair an ullmhúcháin agus láthair na tástála, láimhseáil samplaí – lámhainní plaisteacha in úsáid / gloiní aon uaire etc.

Measúnú

- **Cur i bhFeidhm (2 phointe × 4 marc an ceann) = 8**

Na modhanna tástála a úsáideadh

Príomhchúinsí agus an tástáil á déanamh

Ceisteanna sábháilteachta agus sláinteachais a breithníodh

Fadhbanna a tháinig aníos agus moltaí lena réiteach

- **Sainriachtanais an taisc (1 phointe × 8 marc) = 8**

Na torthaí tástála a fuarthas (i.e. anailís ar na cúinsí a bhféadfadh baint a bheith acu leis na torthaí tástála a fuarthas. Féadfaidh mic léinn cúiseanna a thabhairt faoi cén fáth a bhféadfadh/nach bhféadfadh na tástálaithe an sampla éagsúil a aithint etc.

Banda A = 8 marc

Banda B = 6 mharc

Banda C = 4 mharc

Aguisín 1

Treoracha Ginearálta do scrúdaitheoirí maidir le bronnadh marcanna.

1. Riachtanais an scrúdaithe:
Ní mór d'iarrthóirí taifead a dhéanamh ar **chúig** thasc agus iad a chur i láthair le haghaidh an scrúdaithe. Maidir leis na **Réimsí Cleachtais**, ní mór d'iarrthóirí na nithe seo a leanas a chríochnú
Réimse A - Tasc **amháin**
Réimse B - Tasc **amháin**
Réimse C - Tasc **amháin**
Réimse D - Tasc **amháin**
Tasc **amháin** eile as Réimse A nó as Réimse E.
Má chríochnaíonn iarrthóir cúig thasc gan riachtanais an scrúdaithe a chomhlíonadh mar atá siad leagtha amach thuas, marcálfaidh an scrúdaitheoir na cúig thasc mar a chuirtear i láthair iad agus dícheadóidh sé na marcanna a bhronntar ar an tasc leis an marc is ísle as Réimse A nó E.
 2. Caithfidh gníomhaíochtaí praiticiúla éagsúla a bheith san áireamh i ngach tasc sa Staidéar Bia.
Má dhéanann iarrthóir gníomhaíocht phraiticiúil in athuair don dara tasc, marcálfaidh an scrúdaitheoir an gníomhaíocht phraiticiúil athdhéanta mar a chuirtear i láthair í agus dícheadóidh na marcanna a bhronntar ar an ngníomhaíocht phraiticiúil athdhéanta leis an marc is ísle.
 3. **Má chríochnaíonn iarrthóir an fiosrúchán agus / nó an t-ullmhúchán agus an phleanáil agus / nó gnéithe measúnaithe an taise ach mura gcríochnaíonn sé an cur i bhfeidhm**, marcálfaidh an scrúdaitheoir gnéithe críochnaithe an taise mar a chuirtear i láthair iad. Dícheadófar na marcanna do **mheasúnú an chur i bhfeidhm**, áfach, áit a dtugtar faoi.
Maidir leis na Tascanna 3, 4, 5 agus 6 dícheadófar **measúnú na sainriachtanas** freisin.
 4. **Má chríochnaíonn iarrthóir an t-ullmhúchán agus an phleanáil agus/nó an cur i bhfeidhm agus / nó gnéithe measúnaithe an taise, ach mura dtugann sé an fiosrúchán chun críche**, marcálfaidh an scrúdaitheoir gnéithe críochnaithe an taise mar a chuirtear i láthair iad. Dícheadófar na marcanna do **mheasúnú shainriachtanais an taise**, áfach, áit a dtugtar faoi.
 5. **Mura sainaithnítear an mhias/táirge a ullmhaíodh san fhiosrúchán**, ach má chomhlíontar riachtanais an taise, bain na marcanna cuí a bhronntar (-1/-2) faoi bhéilí/miasa/ táirgí san fhiosrúchán.
 6. **Níl obair thaispeána an Mhúinteora inghlactha**, mar sin ní bhronnfar aon mharcanna ar an gcur i bhfeidhm ná ar mheasúnú an chur i bhfeidhm.
 7. **Mura bhfuil an mhias a roghnaíodh ag teacht go hiomlán** leis na riachtanais e.g.
 - **Mias gan chócaráil** roghnaithe nuair a iarradh mias a bheadh cócaráilte
 - Mias **gan neart cailciam** – Tasc 2
 - Ní léiríonn mias a roghnaíodh **mórán scileanna próiseála**
 - Áiríodh sa mhias a roghnaíodh **an iomarca bianna úise**
- Asbhain – 8 marc ón marc iomlán a tugadh as an tasc agus cuir isteach míniú mar atá aibhsithe thuas.
8. I gcás **méise nach dtagann le riachtanais an taise**, e.g. mias milseoige a ullmhaíodh in áit príomhchúrsa; gan aon ghiosta sa mhias do Thasc 3; gan saill /ola sa mhias do Thasc 5 – níl aon mharc le bronnadh.
 9. I gcás go ndícheadaíonn múinteoir feidhmiú praiticiúil, ní cheadaítear aon mharc don **Chur i bhFeidhm** ná do **Mheasúnú an Chur i bhFeidhm**. Féadfar gach réimse eile a mharcáil.